

Simulácia kooperácie sociálneho hmyzu

Attila Ulman, 2006

ulman.attila@gmail.com

Motivácia I

- Simulácia rozsiahleho spoločenstva jednoduchých agentov – napr. mravcov.
- Títo relatívne jednoduchí jedinci dokážu v spojení dosiahnuť oveľa zložitejšie ciele, ktoré viacnásobne prevýšia ich individuálne schopnosti.
- Kolektívne riešia úlohy, ktoré by jednotlivo nemali šancu zvládnuť – a to bez existencie riadiacej authority a dopredu daných fixných štruktúr.
- Aplikáciou jednoduchých pravidiel vzniká komplexné chovanie celku.

Motivácia II

- Hľadanie potravy - práve tu sa prejaví najviac ich kooperácia a inteligencia celého systému ako „superorganizmu“, „inteligentnej entity“.
- Kolónia si veľmi rýchlo vie nájsť cestu k potrave pomocou feromónových značiek.
- Vytvárajú tak dynamicky sa meniacu štruktúru medzi nimi (mraveniskom) a potravou, ktorá je schopná sa prispôbovať meniacim sa podmienkam.
- Vlastnosti tohto typu sa s obľubou a čím ďalej tým viac používajú pre optimalizačné úlohy a pre aplikácie v sieťovom prostredí.

Ciele práce

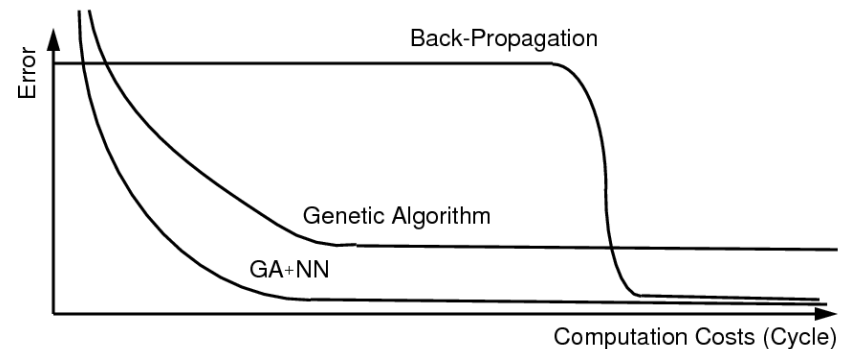
- Použiť neurónové siete v spojení s genetickými algoritmi pri riadení hmzyu.
- Pokúsiť sa vytvoriť určitý stupeň inteligentného chovania kolónie.
- Skúmať sociálny hmyz a pokúsiť sa vytvoriť simuláciu „in silico“ ktorá je čo najbližšie k realite a ktorá čo najviac zachycuje inteligentnú kooperáciu jedincov.
- Pomocou simulácie pochopiť, jak môžu napr. mravce kolektívne uspieť, prekonať tak svoje individuálne obmedzené schopnosti.

Prístupy riadenia hmyzu

- Alternatívne prístupy riadenia hmyzu:
  - **Neurónová sieť** ⇐
  - Konečný automat
  - Jednoduché pravidlá
  - Program
  - Kombinácia predošlých
  - Kombinácia s genetickými algoritmi (napr. evolúcia programov, automatov či **neurónových sietí**)
- Zvolený prístup: Neurónová sieť + genetické algoritmy.

Neurónová sieť + genetické algoritmy

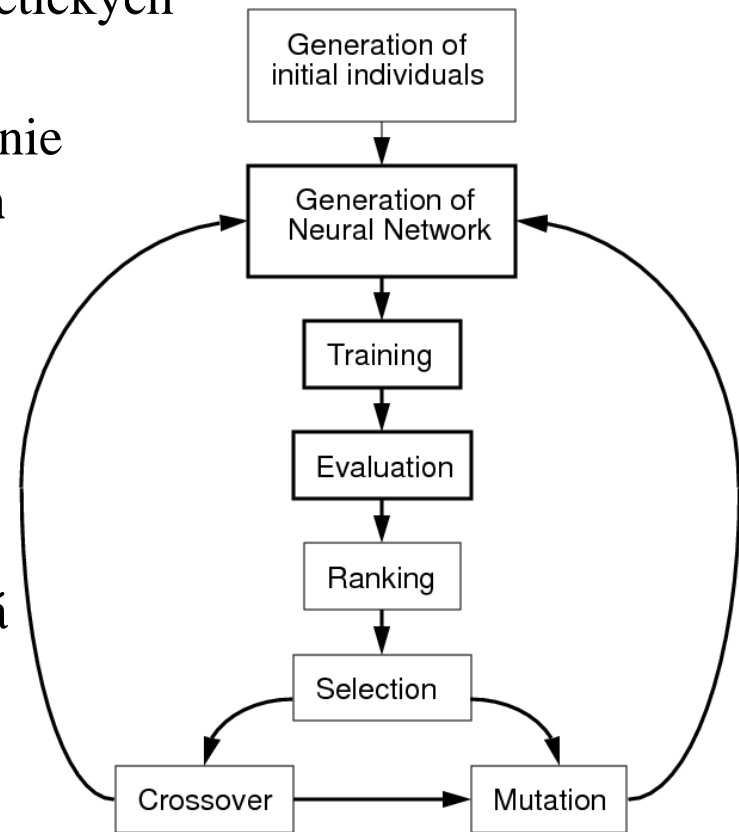
- Prečo kombinovať neurónové siete a genetické algoritmy?
- Je možné:
  - získať počiatočné parametre neurónovej siete pomocou GA (napr. topológia, váhy, učiaci parameter atď. - od tých značne závisí úspech siete)
  - „učiť“ pomocou GA – celý vývoj je ponechaný na genetických algoritmoch = evolúcia samotných sietí. ⇐
- Motivácia pre kombináciu:
(Hiroaki Kitano, 1990)

Princíp GA + NN

- Princíp fungovania kombinácie GA + NN

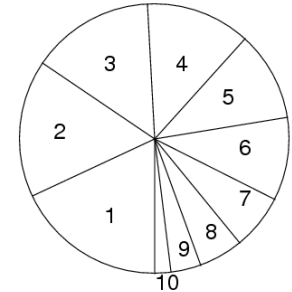
- Celý vývoj sietí je ponechaný na genetických algoritmoch – evolvujú sa siete.
- Je to kvôli tomu, že nie je možné učenie klasickými metódami. **Chýbajú nám správne výstupy siete.**
- Do evolúcie vstupujú chromozómy mravcov, ktoré sú reprezentované váhami ich sietí.
- Tieto sa podrobujú selektívnej reprodukcii (na základe fitnessu – nájdená resp. privezená potrava, vzdial. atď.)
- Selekcia, kríženie, mutácia. ↻

Konkrétne

- **Selekcia:**

- Použitá bola **ruletová selekcia** – silnejší jedinci majú väčšiu šancu na výber.
- Bol uplatnený **elitizmus** – niekoľko najlepších jedincov sa bez zmeny okopíruje do novej generácie, aby sa doteraz najlepší nestratili pri genetických zmenách.

- **Kríženie:**

- Použilo sa **dvojbodové kríženie** (s náhodným výberom bodov)

```
Parent 1:  001010011 | 01010010 | 10101110
Parent 2:  010101110 | 10101011 | 01110101
           ▼          ▼          ▼
Child:     001010011 | 10101011 | 01110101
```

- **Mutácia:**

- Mutovalo sa s danou pravdepodobnosťou (okolo 0,2) (šanca pre vznik nových typov jedincov)

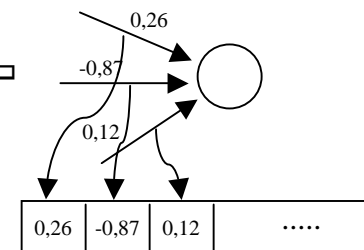

Konkrétne

- Fitness – kritérium výkonnosti
    - Mravce boli odmeňované napr. za nájdenú potravu, privezenú potravu do mraveniska, za prejdenú vzdialenosť, (za nájdený feromón, za jeho intenzitu) atď.
    - Od fitnessu závisí, akým smerom sa bude sieť vyvíjať, aké situácie budú mravce preferovať (vysoká variabilita odmien).
- ⇒ Takto evolvované siete riadia pohyb mravcov (a vylučovanie feromónu). Ako vstupy dostávajú napr. pozíciu mravca, jeho rotáciu, či nesie potravu, akú vzdialenosť prešiel od posledného update-u, apod.

Ostáva vyriešiť: kódovanie sietí

- Problém: Ako reprezentovať neurónovú sieť pre potreby GA (kódovanie do chromozómov)
- Možnosti:
  - **Priame kódovanie:**
    - Parametre siete (ako napr. váhy, spoje, atď.) sa priamo kódujú do genómov.
      - **Kódovanie na základe spojov** (napr. Innervator, Genitor) ⇐
      - Kódovanie na základe uzlov (napr. Shiffmann, Koza)
      - Kódovanie na základe vrstiev (napr. Genesys, Mandisher)
      - Kódovanie na základe ciest
  - **Nepriame kódovanie:**
    - Kódujú sa pravidlá, princíp konštrukcie siete.
(napr. Kitano, Gruau, Lindenmayer-systems)

Jeden z experimentov...

Vybrané parametre jedného experimentu:

- **Neurónová sieť:**
  - „feed forward“ sieť – spojenie typu „full connection“.
  - Počet skrytých vrstiev: 1 (6 neurónov)
  - Počet vstupov: 5
  - Počet výstupov: 2 (2 pásy po bokoch mravca)
  - Prenosová funkcia: sigmoida
- **Genetický algoritmus:**
  - Elitizmus: 4 najlepší jedinci rovno do ďalšej generácie.
  - Pravdepodobnosť mutácie: 0,15
  - Miera mutácie: 0,3
  - Životnosť 1 generácie: 1000
  - Odmeny (napr.)
7,0 (dovezená potrava)
2,0 (najdená potrava) a ďalšie.

Jeden z experimentov...

- **Prostredie:**

- Počet jedincov: 18
- Počet potravy: 58
- Pozícia mraveniska: stred prostredia

- **Výsledky evolúcie:**

- **Počiatočná generácia** je životaneschopná – jedinci vôbec nie sú schopní sa „rozumne“ pohybovať po prostredí.
- 2 typy mravcov sa vytvorili:
  - „kružidlo“ – motá sa, krúži na jednom mieste.
  - „rýchla strela“ – nemení smer, beží rovno až k hraniciam prostredia.

Ukážka počiatočnej generácie (.avi)

Jeden z experimentov...

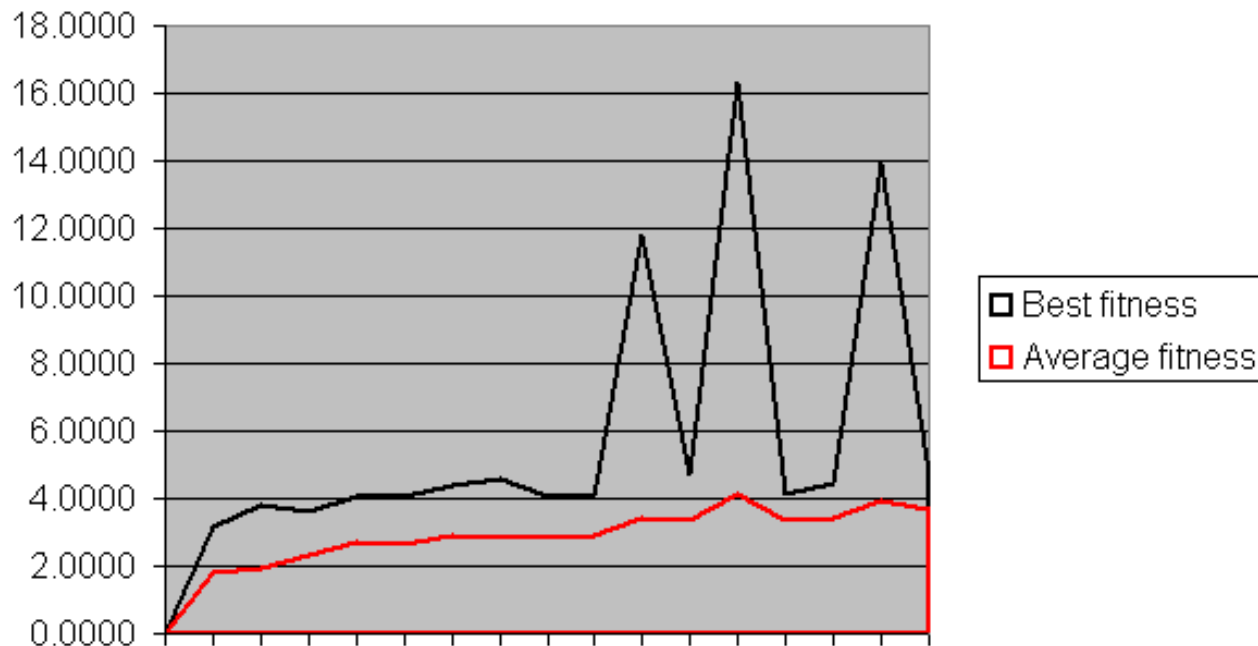
- Po niekoľkých generáciách:
  - Jedinci už liezli celkom dobre, až vierohodne.
  - Naučili sa pohybovať – väčšina „kružidiel“ a „rýchlych striel“ zmizla, objavili sa rozumne pohybujúce sa mravce, ktoré sú nejakým spôsobom kombináciou tých dvoch.
  - Zdolávali väčšie vzdialenosti a pritom nepostupovali len rovno, tak isto si vedeli už poradiť aj s hranicami prostredia – vedeli sa otočiť (toho „rýchle strely“ vôbec neboli schopné)
  - Výsledkom zlepšeného pohybu sa im darilo aj priväzať potravu do mraveniska.

Ukážka po niekoľkých generáciách (.avi)

Jeden z experimentov...

- Vývoj fitnessu potvrdzujúci zlepšenie vlastností jedincov

Záver

- Možné vylepšenia, nápady:

- Pridanie **feromónu** do prostredia $\Leftrightarrow$ je možné čakať objavenie sa **vyššej formy kooperácie** - cez „feromónové cesty“, ktoré by využívali pri hľadaní potravy a k návratu späť do mraveniska – komunikácia cez prostredie.
- Veľké množstvo parametrov – jak u neurónových sietí, tak u genetických algoritmov $\Leftrightarrow$ veľká variabilita, priestor pre mnoho experimentov.
- Zvýšenie počtu vstupov siete – viac informácií podporujúcich rozhodnutie.

